

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

29. juuni 2016*

Eelotsusetaotlus — Schengeni lepingu rakendamise konventsioon — Artikkel 54 ja artikli 55 lõike 1 punkt a — Euroopa Liidu põhiõiguste harta — Artikkel 50 — Ne bis in idem põhimõte — Süüdistatava suhtes kriminaalmenetluse lubatavus pärast seda, kui tema suhtes teises liikmesriigis alustatud kriminaalmenetluse on prokurör ilma põhjaliku uurimiseta lõpetanud — Asjas sisulise hinnangu andmata jätmine

Kohtuasjas C-486/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg'i (Hamburgi kõrgeim piirkondlik kohus, Saksamaa) 23. oktoobri 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. novembril 2014, kriminaalmenetluses, milles süüdistatav on

Piotr Kossowski,

menetluses osales

Generalstaatsanwaltschaft Hamburg,

EUROOPA KOHUS (suurkoda)

koosseisus: president K. Lenaerts, kodade presidendid R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, J. L. da Cruz Vilaça ja F. Biltgen, kohtunikud E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Levits, J.-C. Bonichot, A. Prechal (ettekandja), C. Vajda, S. Rodin ja K. Jürimäe,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik M. Aleksejev,

arvestades kirjalikus menetluses ja 29. septembri 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- P. Kossowski, esindaja *Rechtsanwältin* I. Vogel,
- Generalstaatsanwaltschaft Hamburg, esindajad: L. von Selle ja C. Rinio,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja J. Kemper,
- Prantsuse valitsus, esindajad: F. X. Bréchet, D. Colas ja C. David,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. Bulterman ja M. de Ree,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

- Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna, J. Sawicka ja M. Szwarc,
  - Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: L. Christie, keda abistas *barrister* J. Holmes,
  - Šveitsi valitsus, esindaja: R. Balzaretti,
  - Euroopa Komisjon, esindajad: W. Bogensberger ja R. Troosters,
- olles 15. detsembri 2015. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Schengenis 19. juunil 1990 alla kirjutatud ja 26. märtsil 1995 jõustunud konventsiooni, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (EÜT 2000, L 239, lk 19; ELT eriväljaanne 19/02, lk 9; edaspidi „Schengeni lepingu rakendamise konventsioon“), artikleid 54 ja 55 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 50 ja artikli 52 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud Saksamaal 2. oktoobril 2005 Piotr Kossowski (edaspidi „süüdistatav“) suhtes algatatud kriminaalmenetluses, milles viimast süüdistatakse vägivalda ähvardusel väljapressimise toimepanemises selle liikmesriigi territooriumil.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Harta

- 3 Harta artikkel 50 „Mitmekordse kohtumõistmise ja karistamise keeld“ on sõnastatud järgmiselt:
„Kedagi ei tohi uuesti kohtu alla anda ega karistada kuriteo eest, milles ta on liidu territooriumil seaduse järgi juba lõplikult õigeks või süüdi mõistetud.“

Schengeni lepingu rakendamise konventsioon

- 4 Schengeni lepingu rakendamise konventsioon sõlmiti eesmärgiga tagada 14. juunil 1985 Schengenis alla kirjutatud lepingu, mis on sõlmitud Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (EÜT 2000, L 239, lk 13; ELT eriväljaanne 19/02, lk 3), kohaldamine.
- 5 Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklid 54 ja 55 asuvad konventsiooni III jaotise 3. peatükis „*Ne bis in idem* põhimõtte rakendamine“. Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikkel 54 sätestab:

„Isikut, kelle suhtes üks konventsiooniosaline on langetanud lõpliku kohtuotsuse, ei või teine konventsiooniosaline sama teo eest vastutusele võtta, tingimusel et kui isikule on karistus määratud, on ta selle ära kandnud või kannab seda või seda ei saa otsuse langetanud konventsiooniosalise õiguse alusel enam täitmisele pöörata.“

6 Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikkel 55 sätestab:

„1. Konventsiooniosaline võib käesolevat konventsiooni ratifitseerides, vastu võttes või heaks kiites deklareerida, et artikkel 54 ei seo teda ühel või mitmel järgmistest juhtudest:

- a) kui tegu, mille suhtes välismaine kohtuotsus on tehtud, pandi toime täielikult või osaliselt tema oma territooriumil; viimasel juhul see erand siiski ei kehti, kui tegu pandi toime osaliselt selle konventsiooniosalise territooriumil, kus kohtuotsus on tehtud;

[...]

4. Lõike 1 alusel deklareeritavaid erandeid ei kohaldata, kui asjaomane konventsiooniosaline on samade tegude suhtes taotlenud, et teine konventsiooniosaline kõnealuse isiku vastutusele võtaks või on lubanud kõnealuse isiku välja anda.“

7 Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ratifitseerimisel tegi Saksamaa Liitvabariik konventsiooni artikli 54 suhtes konventsiooni artikli 55 lõike 1 alusel järgmise reservatsiooni (*BGBI.* 1994 II, lk 631):

„Konventsiooni artikkel 54 ei seo Saksamaa Liitvabariiki,

- a) kui tegu, mille suhtes välismaine kohtuotsus on tehtud, pandi toime täielikult või osaliselt tema oma territooriumil [...]“.

Protokoll Schengeni *acquis'* Euroopa Liitu integreerimise kohta

8 Schengeni lepingu rakendamise konventsioon inkorporeeriti liidu õigusesse protokolliga (nr 2) Schengeni *acquis'* Euroopa Liitu integreerimise kohta, mis lisati EL lepingule Lissaboni lepingule eelnevas redaktsioonis ja EÜ asutamislepingule Amsterdami lepinguga (EÜT 1997, C 340, lk 93) kui „Schengeni *acquis'*“ selle protokolliga lisa tähenduses. Protokoll nägi 13 liikmesriigile ette võimaluse seada omavahel sisse tihedam koostöö Schengeni *acquis'* kehtivusalas.

Protokoll (nr 19) Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis'* kohta

9 EL toimimise lepingule lisatud protokoll (nr 19) Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis'* kohta (ELT 2010, C 83, lk 290), mis on lisatud Lissaboni lepingule, lubas 25 liikmesriigil seada liidu institutsioonilises ja õiguslikus raamistikus omavahel sisse tihedama koostöö Schengeni *acquis'*sse kuuluvates valdkondades. Protokolliga artikkel 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Schengeni *acquis'*d kohaldatakse artiklis 1 osutatud liikmesriikide suhtes, ilma et see piiraks 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti artikli 3 ja 25. aprilli 2005. aasta ühinemisakti artikli 4 kohaldamist. Nõukogu asendab Schengeni lepingutega loodud täidesaatvat komiteed.“

Poola õigus

10 Kriminaalmenetluse seadustiku (Kodeks postępowania karnego) artikli 327 lõige 2 näeb ette:

„Jõustunud otsusega lõpetatud kriminaalmenetluse võib isiku suhtes, kes juba oli kriminaalmenetluses kahtlustatav, prokuröri korraldusel [...] uuendada ainult juhul, kui ilmnevad varem teadmata olulised asjaolud. [...]“

11 Seadustiku artikkel 328 sätestab:

„1. Peaprokurör saab tühistada jõustunud otsuse kriminaalmenetluse lõpetamise kohta isiku suhtes, kes juba oli kriminaalmenetluses kahtlustatav, kui ta tuvastab, et kriminaalmenetluse lõpetamine ei olnud põhjendatud [...]

2. Pärast kuue kuu möödumist kriminaalmenetluse lõpetamise jõustumisest võib peaprokurör otsuse tühistada või seda muuta või muuta selle põhjendusi ainult kahtlustatava kasuks.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 12 Eelotsusetaotlusest selgub, et Staatsanwaltschaft Hamburg (Hamburgi prokuratuur, Saksamaa) heidab süüdistatavale ette 2. oktoobril 2005 Hamburgis (Saksamaa) niisuguste tegude toimepanemist, mis on Saksa karistusõiguse järgi kvalifitseeritav väljapressimisena vägivalla ähvardusel. Sündmuskohast põgenes süüdistatav põhikohtuasja kannatanu sõiduki roolis. Tema suhtes alustati Hamburgis kriminaalmenetlust.
- 13 Poola ametiasutused tabasid kõnealuse sõiduki, mida juhtis süüdistatav, 20. oktoobril 2005 liiklusreidi ajal Kołobrzegis (Poola) ja vahistasid nimetatud isiku, et täita talle Poolas teises kriminaalmenetluses mõistetud vangistus. Pärast süüdistatava juhitud sõiduki läbiotsimist alustas Prokuratura rejonowa w Kołobrzegu (Kołobrzegi ringkonnaprokuratuur, Poola) tema suhtes Poola karistusseadustiku artikli 282 alusel ühtlasi uurimist vägivalla ähvardusel väljapressimise süüteoasjas, mis puudutas 2. oktoobril 2005 Hamburgis toime pandud tegu.
- 14 Prokuratura okręgowa w Koszalinie (Koszalini ringkonnaprokuratuur, Poola) palus vastastikuse õigusabi raames Hamburgi prokuratuurilt väljavõtteid kriminaaltoimikust. Need väljavõtted saadeti 2006. aasta augustis.
- 15 2006. aasta detsembris edastas Kołobrzegi ringkonnaprokuratuur Hamburgi prokuratuurile oma 22. detsembri 2006. aasta otsuse, millega ta lõpetas menetluse süütekoosseisu puudumise tõttu.
- 16 On teada, et menetluse lõpetamise otsust põhjendati sellega, et süüdistatav keeldus ütluste andmisest ning põhikohtuasja kannatanu ja üks väidetav tunnistaja elavad Saksamaal, mistõttu ei olnud võimalik neid uurimise käigus üle kuulata ega kontrollida kannatanu – osaliselt ka ebatäpseid ja vastuolulisi – väiteid.
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et kriminaalmenetluse lõpetamise otsusele lisatud edasikaebamise korra kohaselt oli menetlusosalistel õigus otsus vaidlustada seitsme päeva jooksul alates selle kättetoimetamisest. Põhikohtuasja kannatanu ei näi olevat otsust vaidlustanud.
- 18 Hamburgi prokuratuur, kes oli 9. jaanuaril 2006 saanud Amtsgericht Hamburgilt (Hamburgi esimese astme kohus, Saksamaa) süüdistatava kohta siseriikliku vahistamismääruse, tegi 24. juulil 2009 tema suhtes Euroopa vahistamismääruse. Saksamaa Liitvabariik taotles 4. septembri 2009. aasta kirjaga Poola Vabariigilt süüdistatava üleandmist. Sąd okręgowy w Koszalinie (Koszalini ringkonnakohus, Poola) 17. septembri 2009. aasta otsusega jäeti Euroopa vahistamismäärus täitmata, põhjendades seda Kołobrzegi ringkonnaprokuratuuri otsusega – mille kohus tunnistas lõplikuks – kriminaalmenetlus vastavalt kriminaalmenetluse seadustikule lõpetada.
- 19 Süüdistatav, kes oli Saksamaal endiselt tagaotsitav, vahistati 7. veebruaril 2014 Berliinis (Saksamaa). Hamburgi prokuratuur koostas tema suhtes süüdistusakti 17. märtsil 2014. Landgericht Hamburg (Hamburgi piirkondlik kohus, Saksamaa) keeldus kohtumenetlust alustamast põhjendusega, et

kriminaalmenetlus oli Kołobrzegi ringkonnaprokuratuuri otsusega Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 tähenduses lõpetatud. Sellest lähtudes tühistas ta süüdistatava suhtes tehtud vahistamismääruse 4. aprilli 2014. aasta otsusega ning süüdistatav lasti eelvangistusest vabadusse.

- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kelle poole Hamburgi prokuratuur selle otsuse peale edasi kaebas, peab tõendatuks, et vastavalt selles asjas kohaldamisele kuuluvale Saksa õigusele on piisav alus kahtlustada süüdistatavat kuriteo toimepanemises, et Landgericht Hamburg (Hamburgi piirkondlik kohus) saaks alustada kohtumenetlust ja süüdistusakt oleks kohtumenetluses vastuvõetav, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54 ja harta artiklis 50 ette nähtud *ne bis in idem* põhimõttega.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekib sellega seoses küsimus, kas Saksamaa Liitvabariigi poolt Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 55 lõike 1 punkti a kohaselt tehtud reservatsioon on veel kehtiv. Kui reservatsioon veel kehtib, siis ei kuulu rahvusvaheline *ne bis in idem* põhimõte käesoleval juhul ehk kohaldamisele, sest süüdistatav pani talle süüks arvatava teo toime Saksamaa territooriumil ja Saksa õiguskaitseasutused ei ole taotlenud Poola asjaomastelt ametiasutustelt menetluse alustamist Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 55 lõike 4 tähenduses.
- 22 Kui see reservatsioon ei kehti, siis tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul – arvestades seda, et Saksamaal ja Poolas uuritakse samu tehioalusid – küsimus, kas Kołobrzegi ringkonnaprokuratuuri otsuse tõttu on süüdistatava suhtes tehtud „lõplik kohtuotsus“ Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 tähenduses või mõistetud ta „lõplikult õigeks“ harta artikli 50 tähenduses. Ta leiab, et põhikohtuasi erineb 5. juuni 2014. aasta kohtuotsuse M (C-398/12, EU:2014:1057) aluseks olnud asjast selle poolest, et 22. detsembri 2006. aasta otsusele lõpetada kriminaalmenetlus ei eelnenud põhjalikku uurimist. Lisaks on eelotsusetaotluse esitanud kohtul kahtlus, kas niisuguse otsuse lõplikkus sõltub sellest, kas on täidetud teatavad kohustused, millega õigusvastase käitumise eest karistati.
- 23 Neil asjaoludel otsustas Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Hamburgi kõrgeim piirkondlik kohus, Saksamaa) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ratifitseerimisel konventsiooniosaliste poolt konventsiooni artikli 55 lõike 1 punkti a alusel tehtud reservatsioonid – eelkõige [Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54] kohta tehtud reservatsioon [...] – kehtivad ka pärast Schengeni *acquis'* liidu õigusesse inkorporeerimist [...] protokolliga [nr 2 Schengeni *acquis'* Euroopa Liitu integreerimise kohta], mida kinnitas [protokoll nr 19 Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis'* kohta]? Kas kõnealused erandid on harta artikli 50 proportsionaalsed piirangud harta artikli 52 lõike 1 tähenduses?
2. Kui see ei ole nii, siis kas Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54 ja harta artiklis 50 sätestatud *ne bis in idem* põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus süüdistatava suhtes kriminaalmenetluse alustamine liikmesriigis – käesoleval juhul Saksamaal –, kui teises liikmesriigis – käesoleval juhul Poolas – selle isiku suhtes alustatud kriminaalmenetluse on prokuratuur süütekoosseisu puudumise tõttu lõpetanud, kusjuures süüdistatav ei pidanud täitma teatavaid prokuratuuri poolt kehtestatud kohustusi ega toimunud üksikasjalikku uurimist, ja menetluse saab uuendada ainult oluliste, varem teadmata asjaolude ilmsikstulekul, kuigi selliseid uusi asjaolusid konkreetsel juhul ei esine?“

Euroopa Kohtu pädevus

- 24 Eelotsusetaotlusest nähtub, et see on tehtud ELTL artikli 267 alusel, kuigi esitatud küsimused käsitlevad Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni, mis kuulub enne Lissaboni lepingu jõustumist kohaldatavas versioonis EL lepingu VI jaotise alla.

- 25 Selge on see, et ETL artiklis 267 ette nähtud norme kohaldatakse EL artiklis 35 – mis oli kohaldatav kuni 1. detsembrini 2014 – sätestatud Euroopa Kohtu pädevusele teha eelotsuseid, arvestades viimati nimetatud sättes ette nähtud tingimusi (vt selle kohta kohtuotsus, 27.5.2014, Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, punkt 43).
- 26 Saksamaa Liitvabariik tegi EL artikli 35 lõike 2 alusel deklaratsiooni, millega ta aktsepteeris Euroopa Kohtu pädevust teha vastavalt selle artikli lõike 3 punktis b sätestatud tingimustele eelotsuseid, mis nähtub ka Amsterdami lepingu jõustumise kuupäeva käsitlevast teadaandest, mis avaldati Euroopa Ühenduste Teatajas 1. mail 1999 (EÜT 1999, L 114, lk 56).
- 27 Neil tingimustel ei saa üksnes asjaolu, et eelotsusetaotluses ei mainita EL artiklit 35, vaid viidatakse ETL artiklile 267, võtta Euroopa Kohtult pädevust vastata Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburgi (Hamburgi kõrgeim piirkondlik kohus) küsimustele (vt selle kohta kohtuotsus, 27.5.2014, Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, punkt 45).
- 28 Eeltoodud kaalutlustest tulenevalt on Euroopa Kohus pädev esitatud küsimustele vastama.

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 29 Nende küsimustega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada esiteks, kas Saksamaa Liitvabariigi poolt Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 55 lõike 1 punkti a alusel tehtud reservatsioon veel kehtib, ja teiseks – kui vastus esimesele küsimusele on eitav –, kas süüdistatava suhtes on sellistel asjaoludel, nagu on arutusel põhikohtuasjas, tehtud „lõplik kohtuotsus“ Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 ja harta artikli 50 tähenduses.
- 30 Kuna Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 55 lõike 1 punktis a sätestatud *ne bis in idem* põhimõttest võimaliku erandi tegemise küsimus tõusetub vaid siis, kui isiku suhtes oli niisugustel asjaoludel, nagu on arutusel põhikohtuasjas, tehtud „lõplik kohtuotsus“ Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 tähenduses, mis on seega kohaldamisele kuuluv säte, siis tuleb kõigepealt vastata teisele küsimusele.

Teine küsimus

- 31 Kõigepealt tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on 5. juuni 2014. aasta kohtuotsuse M (C-398/12, EU:C:2014:1057) punktis 35 juba märkinud, et kuna õigus mitte saada sama kuriteo eest uuesti kohtu alla antud ega kriminaalkorras karistatud on sätestatud nii Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54 kui ka harta artiklis 50, tuleb Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklit 54 tõlgendada seda artiklit 50 silmas pidades.
- 32 Seega tuleb asuda seisukohale, et teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54, tõlgendatuna koosmõjus harta artikliga 50, sätestatud *ne bis in idem* põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et prokuratuuri otsust, mis tehti ilma põhjaliku uurimiseta ja millega kriminaalmenetlus lõpetati lõplikult – välja arvatud juhud, kui menetlus uutel asjaoludel uuendatakse või kui see otsus tühistatakse –, ilma et isikule oleks määratud karistust, võib pidada nende artiklite tähenduses „lõplikuks kohtuotsuseks“.
- 33 Nii tuleneb Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 sõnastusest, et isikut, kelle suhtes üks konventsiooni osalisriik on langetanud „lõpliku kohtuotsuse“, ei või teine konventsiooni osalisriik sama teo eest vastutusele võtta.

- 34 Selleks et isiku suhtes oleks talle etteheidetava teo osas tehtud „lõplik kohtuotsus“, peab kriminaalmenetlus olema lõpetatud lõplikult (vt selle kohta kohtuotsus 5.6.2014, M, C-398/12, EU:C:2014:1057, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 35 Esimese tingimuse täidetust hinnates tuleb lähtuda selle konventsiooni osalisriigi õigusest, kes kriminaalmenetluses selle otsuse tegi. Nimelt ei saa niisugune otsus, mis teatud isiku suhtes kriminaalmenetlust alustanud esimese konventsiooni osalisriigi õiguse kohaselt ei lõpeta kriminaalasja siseriiklikul tasemel lõplikult, olla põhimõtteliselt menetluslikuks takistuseks sellele, et sama teo eest ning sama isiku suhtes alustataks teises konventsiooni osalisriigis kriminaalmenetlust või jätkataks seda (vt selle kohta kohtuotsused, 22.12.2008, Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, punkt 36, ning 5.6.2014, M, C-398/12, EU:C:2014:1057, punktid 32 ja 36).
- 36 Põhikohtuasjas selgub eelotsusetaotlusest, et Poola õiguse järgi lõpetab põhikohtuasjas Kołobrzegi ringkonnaprokuratuuri otsus kriminaalasja Poolas lõplikult.
- 37 Euroopa Kohtule esitatud toimikust selgub veel, et Poola õiguses ei sea kriminaalasja lõpetamise lõplikkust kahtluse alla ka kriminaalmenetluse seadustiku artikli 327 lõikes 2 ette nähtud võimalus uuendada kriminaalmenetlus, kui ilmnevad olulised asjaolud või tõendid, mis ei olnud varasema menetluse ajal teada, ega selle seadustiku artiklis 328 peaprokurörile ette nähtud võimalus tühistada juba jõustunud menetluse lõpetamise otsus, kui ta tuvastab, et menetluse lõpetamine ei olnud põhjendatud.
- 38 Mis puutub asjaoludesse, et ühelt poolt tegi põhikohtuasjas käsitletava otsuse Kołobrzegi ringkonnaprokuratuur riikliku süüdistajana ja teiselt poolt, et ühtegi karistust ei ole täide viidud, siis need asjaolud ei ole määravad hindamisel, kas see otsus lõpetab kriminaalasja lõplikult.
- 39 Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikkel 54 on kohaldatav ka selliste asjaomases õiguskorras kriminaalkohtumenetluses osalevate asutuste nagu Kołobrzegi ringkonnaprokuratuur otsuste suhtes, millega ühes liikmesriigis kriminaalmenetlus lõplikult lõpetatakse, isegi kui need otsused tehti ilma kohtu sekkumiseta ja need ei ole vormistatud kohtuotsusena (vt selle kohta kohtuotsus, 11.2.2003, Gözütok ja Brügge, C-187/01 ja C-385/01, EU:C:2003:87, punktid 28 ja 38).
- 40 Mis puutub karistuse puudumisse, siis tuleb märkida, et Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikkel 54 ei näe ette tingimust, et karistus oleks kantud või oleks kandmisel või et seda ei saaks otsuse langetanud konventsiooni osalisriigi õiguse alusel enam täitmisele pöörata.
- 41 Seega ei saa karistuse mainimist tõlgendada nii, et see seab Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 kohaldamisele peale süüdimõistmise veel ühe lisatingimuse.
- 42 Et teha kindlaks, kas selline otsus, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, kujutab endast isiku suhtes langetatud lõplikku kohtuotsust Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 tähenduses, tuleb teiseks veenduda, et see otsus on tehtud pärast põhiküsimusele sisulise hinnangu andmist (vt selle kohta kohtuotsus, 10.3.2005, Miraglia, C-469/03, EU:C:2005:156, punkt 30, ja 5.6.2014, M, C-398/12, EU:C:2014:1057, punkt 28).
- 43 Selleks tuleb võtta arvesse selle regulatsiooni eesmärk ja kontekst, mille hulka Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikkel 54 kuulub (vt selle kohta kohtuotsus, 16.10.2014, Welmory, C-605/12, EU:C:2014:2298, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 44 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et selles sättes ette nähtud *ne bis in idem* põhimõtte eesmärk on ühelt poolt vältida vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal seda, et oma liikumisvabadust kasutavat isikut, kelle suhtes on tehtud lõplik kohtuotsus, võidakse sama teo eest mitme konventsiooni osalisriigi territooriumil vastutusele võtta – mis aitab õiguskindlust tagada sellega, et olukorras, kus liikmesriikide karistusõiguse valdkonna õigusakte pole ühtlustatud ega lähendatud, järgitakse avaliku

võimu organite lõplikke otsuseid (vt selle kohta kohtuotsused, 28.9.2006, Gasparini jt, C-467/04, EU:C:2006:610, punkt 27; 22.12.2008, Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, punkt 41, ja 27.5.2014, Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, punkt 77).

- 45 Teiselt poolt, kuigi Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 eesmärk on tagada isikule, kes on oma karistuse ära kandnud või on ühes konventsiooni osalisriigis lõplikult õigeks mõistetud, et ta võib liikuda Schengeni alal ilma, et peaks kartma sama teo eest vastutusele võtmist teises konventsiooni osalisriigis, ei ole selle eesmärk kaitsta kahtlustatavat võimaluse eest, et tema suhtes viiakse mitmes konventsiooni osalisriigis sama teoga seonduvalt läbi mitu üksteisele järgnevat uurimist (kohtuotsus, 22.12.2008, Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, punkt 44).
- 46 Sellega seoses tuleb Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklit 54 tõlgendada koosmõjus ELL artikli 3 lõikega 2, mille kohaselt moodustab liit oma kodanikele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva sisepiirideta ala, kus isikute vaba liikumine on tagatud välispiirikontrolli, kuritegevuse ennetamise ja selle vastu võitlemisega seotud asjakohaste meetmete võtmisega.
- 47 Seega tuleb liikmesriigi kriminaalmenetluses tehtud otsuse lõplikkust Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 tähenduses tõlgendada lähtudes mitte ainult vajadusest tagada isikute vaba liikumine, vaid ka vajadusest ennetada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal kuritegevust ja selle fenomeni vastu võidelda.
- 48 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes ei kujutata selline kriminaalmenetlust lõpetav otsus, nagu käsitletakse põhikohtuasjas – mille prokurör tegi olukorras, kus ta ei olnud kriminaalasja menetlenud vaid põhjusel, et süüdistatav oli keeldunud ütlusi andmast ning kannatanu ja väidetav tunnistaja elasid Saksamaal, mistõttu ei saadud neid uurimise käigus üle kuulata ja kannatanu ütlusi sellega kontrollida, ning sealjuures ei viidud tõendite kogumiseks ja hindamiseks läbi ka põhjalikumat uurimist –, endast otsust, mis on tehtud pärast põhiküsimusele sisulise hinnangu andmist.
- 49 Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 kohaldamine sellisele otsusele teeks veelgi raskemaks või lausa takistaks asjaomastes liikmesriikides kahtlustatavale ette heidetava õigusvastase käitumise eest karistamist. Ühest küljest tegid ühe liikmesriigi õiguskaitseorganid sellise lõpetamisotsuse ilma kahtlustatavale ette heidetavat õigusvastast käitumist põhjalikult hindamata. Teisest küljest oleks takistatud samade tegude eest teises liikmesriigis kriminaalmenetluse alustamine. Selline tagajärg oleks ilmselgelt vastuolus ELL artikli 3 lõike 2 eesmärgiga (vt selle kohta kohtuotsus, 10.3.2005, Miraglia, C-469/03, EU:C:2005:156, punktid 33 ja 34).
- 50 Lõpuks, nagu Euroopa Kohus on juba selgitanud, eeldab Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikkel 54 tingimata, et konventsiooni osalisriikide vastavates karistusõigussüsteemides valitseb vastastikune usaldus ja et iga nimetatud riik tunnustab teises konventsiooni osalisriigis kehtiva karistusõiguse kohaldamist isegi siis, kui tema enda siseriikliku õiguse rakendamise tulemuseks oleks teistsugune lahend (kohtuotsus, 11.12.2008, Bourquain, C-297/07, EU:C:2008:708, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 51 See vastastikune usaldus eeldab, et teise konventsiooni osalisriigi pädevad asutused tunnustavad esimeses konventsiooni osalisriigis tehtud lõplikku otsust sellisena, nagu see on neile teatavaks tehtud.
- 52 Vastastikune usaldus saab aga tekkida vaid siis, kui teine konventsiooni osalisriik suudab esimese konventsiooni osalisriigi esitatud dokumentide põhjal kindlaks teha, et selle esimese konventsiooni osalisriigi pädevate asutuste otsus on tõesti lõplik, sisaldades asja põhiküsimusele antud sisulist hinnangut.
- 53 Seega, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 74–78 ja 84 märkis, ei saa sellist prokuratuuri otsust, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, millega kriminaalmenetlus lõpetatakse, käsitada sellisena, nagu oleks see tehtud pärast põhiküsimuse sisulist hindamist, ning seetõttu ei saa seda pidada

„lõplikuks kohtuotsuseks“ Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 tähenduses, kui selle otsuse enese põhjendusest nähtub, et ei ole toimunud põhjalikku uurimist, ilma milleta võib seada liikmesriikidevahelise vastastikuse usalduse kahtluse alla. Selles osas annavad kannatanu ja võimaliku tunnistaja üle kuulamata jätmise tunnistust sellest, et põhikohtuasjas ei toimunud põhjalikku uurimist.

- 54 Eeltoodust lähtudes tuleb teisele küsimusele vastata, et Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54, tõlgendatuna koosmõjus harta artikliga 50, sätestatud *ne bis in idem* põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et prokuratuuri otsust, mis tehti ilma põhjaliku uurimiseta ja millega kriminaalmenetlus lõpetati lõplikult – välja arvatud juhud, kui menetlus uutel asjaoludel uuendatakse või kui see otsus tühistatakse –, ilma et isikule oleks määratud karistust, ei või pidada nende artiklite tähenduses „lõplikuks kohtuotsuseks“, kui otsuse põhjendusest selgub, et menetlus lõpetati ilma põhjalikku uurimist läbi viimata; sealjuures annavad kannatanu ja võimaliku tunnistaja üle kuulamata jätmise tunnistust põhjaliku uurimise puudumisest.

Esimene küsimus

- 55 Võttes arvesse teisele küsimusele antud vastust, ei ole esimesele küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 56 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

19. juunil 1990 Schengenis (Luksemburg) allkirjastatud konventsiooni, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta, artiklis 54, tõlgendatuna koosmõjus Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 50, sätestatud *ne bis in idem* põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et prokuratuuri otsust, mis tehti ilma põhjaliku uurimiseta ja millega kriminaalmenetlus lõpetati lõplikult – välja arvatud juhud, kui menetlus uutel asjaoludel uuendatakse või kui see otsus tühistatakse –, ilma et isikule oleks määratud karistust, ei või pidada nende artiklite tähenduses „lõplikuks kohtuotsuseks“, kui otsuse põhjendusest selgub, et menetlus lõpetati ilma põhjalikku uurimist läbi viimata; sealjuures annavad kannatanu ja võimaliku tunnistaja üle kuulamata jätmise tunnistust põhjaliku uurimise puudumisest.

Allkirjad